

УДК 355.23: 355.48: 81'272

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.23>

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Павлусенко О.В.,
аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
Університету «КРОК»
ORCID: 0000-0003-4350-0147
e-mail: elenapavlusenko2018@gmail.com

Павлусенко О.В. Англійська мова як основа національної безпеки та оборони.

Актуальність дослідження зумовлена стратегічним вектором інтеграції України до євроатлантичного безпекового простору та гострою потребою у підвищенні оперативної взаємодії Збройних Сил України із арміями країн-членів НАТО. В умовах сучасної геополітичної нестабільності англійська мова перестає бути лише засобом комунікації, перетворюючись на універсальний інструмент управління у сфері безпеки, військової справи та міжнародної співпраці. Вона стає фундаментальним елементом оборонних реформ та стратегічною основою національної стійкості.

У даній науковій розвідці здійснено комплексний аналіз нормативно-правового регулювання мовної підготовки особового складу ЗСУ. Проведено ґрунтовну верифікацію законодавчих актів, зокрема Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» та відомчих наказів Міністерства оборони, що регламентують імплементацію стандарту STANAG 6001. Дослідження охоплює аналіз ієрархії правових норм, які трансформують вивчення іноземної мови з факультативного освітнього процесу на обов'язкову професійну вимогу для офіцерського корпусу.

На підставі системного підходу визначено та класифіковано ключові фактори, що зумовлюють існуючий розрив між декларативними вимогами та реальним рівнем володіння мовою у військовому середовищі. Особливу увагу приділено адміністративним та правовим бар'єрам, які перешкоджають безперервності мовної освіти в умовах воєнного стану.

Обґрунтовано концептуальне положення, згідно з яким розвинена мовна компетенція є критичним чинником і прямим каталізатором для нарощування національного оборонного потенціалу. Встановлено, що юридичне закріплення мовних стандартів є запорукою процедурної взаємосумісності, яка дозволяє українським підрозділам ефективно інтегруватися в міжнародні штабні структури, брати участь у спільних навчаннях та операціях. Практичне значення роботи полягає у формуванні конкретних пропозицій щодо вдосконалення нормативної бази, яка б пов'язувала результати мовного тестування з кар'єрним просуванням та системою соціальних гарантій військовослужбовців. Це дозволить створити дієвий механізм підготовки офіцерів нового покоління, здатних до безбар'єрної взаємодії з партнерами по Альянсу.

Ключові слова: англійська мова, Україна, освіта, глобалізація, мова міжнародного спілкування, освіта, євроінтеграція, право, закон, мова, історія, національна безпека, іншомовна компетенція, оборона України, НАТО, STANAG 6001, військова освіта.

Pavlusenko O.V. English Language as a foundation for national security and defense.

The relevance of this study is driven by Ukraine's strategic vector toward integration into the Euro-Atlantic security space and the urgent need to enhance the operational interoperability of the Armed Forces of Ukraine (AFU) with the armies of NATO member states. Amidst current geopolitical instability, the English language transcends its role as a mere means of communication, evolving into a universal management tool within the realms of security, military affairs, and international cooperation. It has become a fundamental element of defense reforms and a strategic cornerstone of national resilience.

In this scholarly inquiry, a comprehensive analysis of the legal and regulatory framework governing the language training of AFU personnel is conducted. The author performs a thorough verification of legislative acts, specifically the Law of Ukraine “On the Use of the English Language in Ukraine” and departmental orders of the Ministry of Defense that regulate the implementation of the STANAG 6001 standard. The study encompasses an analysis of the hierarchy of legal norms that transform foreign language learning from an elective educational process into a mandatory professional requirement for the officer corps.

Based on a systems approach, the study identifies and classifies key factors contributing to the existing gap between declarative requirements and the actual level of language proficiency within the military environment. Particular attention is paid to the administrative and legal barriers that hinder the continuity of language education under the conditions of martial law.

The study substantiates the conceptual proposition that advanced language competence is a critical factor and a direct catalyst for building national defense potential. It is established that the legal consolidation of language standards is a prerequisite for procedural interoperability, enabling Ukrainian units to integrate effectively into international staff structures and participate in joint exercises and operations. The practical significance of the work lies in the formulation of specific proposals to improve the regulatory framework, linking language testing results with career advancement and the system of social guarantees for service members. This will facilitate the creation of an effective mechanism for training a new generation of officers capable of seamless interaction with Alliance partners.

Key words: English language, Ukraine, education, globalization, language of international communication, European integration, law, legislation, language, history, national security, foreign language competence, defense of Ukraine, NATO, STANAG 6001, military education.

Постановка проблеми. Процес інтеграції України до євроатлантичного безпекового простору висуває жорсткі вимоги до оперативної взаємодії Збройних Сил України з арміями країн-членів НАТО, де англійська мова виступає стратегічним інструментом та універсальною мовою військового співробітництва. Проте, попри закріплення мовної підготовки як основи національної стійкості, у реальному секторі безпеки й оборони спостерігається критичний розрив між нормативними вимогами Альянсу та фактичним рівнем мовної компетенції українських військовослужбовців. Наявність факторів, що обумовлюють недостатнє володіння іноземною мовою у військовому контингенті, створює суттєві перешкоди для імплементації стандартів НАТО та стримує нарощування національного оборонного потенціалу. Таким чином, постає гостра наукова та практична потреба у комплексному аналізі причин такого стану, верифікації нормативно-правової бази та визначенні перспективних напрямків розвитку мовної підготовки особового складу як ключового чинника євроатлантичної інтеграції.

Метою статті є комплексний аналіз нормативно-правової бази щодо визначення місця та важливості англійської мови у зміцненні національної безпеки та обороноздатності України, вивчення вимог керівних документів щодо рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців, визначення причин недостатнього рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців збройних сил України, а також обґрунтування необхідності її пріоритетного впровадження у систему військової освіти та професійної підготовки.

Стан опрацювання проблематики. У науковій розвідці проаналізовано достатньо велику кількість джерел починаючи з нормативно-правових документів досліджень фахівців даних питань з різних структур, родів військ та інтерв'ю й доповіді вищого керівного складу Збройних Сил України. Аналіз актуальних наукових досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес науковців до проблематики мовної політики та інтеграції англійської мови у різні сфери українського суспільства включно з секторами безпеки та оборони. У рамках соціолінгвістичного підходу до формування іншомовної професійної компетентності значний внесок зроблено такими науковцями, як Г. Батищева, Н. Кузнєцова та В. Петрухін. Дослідниця С. Жицька сфокусувала свою увагу на вивченні специфіки мовної підготовки. Водночас, Л. Гребенюк присвятила свої праці аналізу проблематики мовної підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ в контексті професійної взаємодії під час міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Значний науковий інтерес становить праця О. Лагодинського, присвячена аналізу систем іншомовної підготовки у військових відомствах Сполучених Штатів Америки (США) та Великої Британії. На основі порівняльно-правового та емпіричного досвіду цих держав, дослідником було сформульовано низку рекоменда-

цій, спрямованих на системне удосконалення процесу лінгвістичної підготовки особового складу Збройних Сил України. Також неможливо обійти стороною наукову працю Н. Адріянової, в якій досліджено та виокремлено основні групи причин низького рівня володіння англійською мовою військовослужбовцями та сформульовано деякі рекомендації з подолання наявної проблеми.

Враховуючи зазначене вище, головною метою нашої наукової розвідки є комплексний аналіз поточного стану нормативно-правових та емпіричних викликів у сфері мовної підготовки особового складу Збройних Сил України з англійської мови. На підставі цього, теоретично обґрунтувати та розробити систему практичних рекомендацій, спрямованих на системне удосконалення процесу лінгвістичної підготовки як критичного чинника для нарощування національного оборонного потенціалу та інтенсифікації імплементації стандартів НАТО.

Вклад основного матеріалу. Конституційно-правову основу забезпечення національної безпеки визначено статтею 17 Конституції України, яка імперативно закріплює, що захист державного суверенітету, територіальної цілісності, а також гарантування економічної та інформаційної безпеки є пріоритетними функціональними обов'язками держави та загальнонаціональною відповідальністю [1].

Згідно з нормативно-правовою дефініцією, зафіксованою у статті 1 Закону України «Про національну безпеку України», національна безпека інтерпретується як стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та життєво важливих інтересів суб'єктів суспільства і держави від усіх видів реальних та потенційних загроз [2].

Відтак, національна безпека забезпечує системну спроможність держави до проактивного виявлення, превентивного запобігання та ефективної нейтралізації загроз, які можуть підірвати національні інтереси.

Водночас у статті 1 Закону України «Про оборону України», поняття «оборона» інтерпретується як комплексна, всеохоплююча система державних заходів політичного, економічного, соціального, воєнного, науково-технічного, інформаційного, правового та організаційного характеру, спрямованих на підготовку та безпосередню реалізацію збройного захисту держави в умовах збройної агресії чи конфлікту [3]. Пріоритетною метою оборони є забезпечення збройного захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України та відсіч зовнішній агресії [3]. Таким чином, оборона являє собою системний державний підхід до військового захисту, що виходить за межі локальних бойових дій.

Оборона характеризується як загальнонаціональний імператив, що вимагає комплексної імплементації заходів усіма суб'єктами публічного управління – органами державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єктами господарювання – підприємствами, установами та організаціями, і громадянами у відповідних функціональних сферах.

Фундаментальна роль воєнної складової системи національної безпеки полягає у систематичній організації, ефективній реалізації оборонного потенціалу держави, гарантуванні бойової готовності що досягається через діяльність Збройних Сил України та інших військових формувань, які здійснюють стратегічне оборонне планування та ведення військових та бойових операцій.

Економічна безпека вимагає заздалегідь розробленого механізму трансформації всіх галузей національної економіки, зокрема, виробничого комплексу, транспортно-логістичної системи та критичної інфраструктури, до функціонування в режимі високої продуктивності. Це необхідно для належного матеріально-технічного та ресурсного забезпечення оборонних і безпекових заходів держави.

Інформаційна складова національної безпеки охоплює комплекс заходів, спрямованих на захист національного інформаційного простору від деструктивного зовнішнього впливу та забезпечення стратегічної стійкості. Це включає ефективну протидію ворожим інформаційно-психологічним операціям та нейтралізацію пропаганди, що загрожують консолідації суспільства та військово-політичному керівництву.

У правовій сфері здійснюється трансформація національної правової системи для забезпечення адекватної реакції на збройну агресію. Це виражається у введенні та реалізації спеціальних правових режимів, зокрема, воєнного стану чи особливого періоду, які надають державі необхідні надзвичайні повноваження для виконання оборонних завдань.

Українське військо, а саме військовослужбовці є ключовим елементом системи національної безпеки та оборони України, виконуючи функції, які мають критичне значення для захисту держави та її суверенітету.

Їхній зв'язок із національною безпекою та обороною законодавчо регламентований і проявляється на усіх рівнях. Основний Закон України чітко визначає, що оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України [1].

Військовослужбовці, насамперед у складі Збройних Сил України та інших військових формувань, є основною силою оборони держави. Стаття 1 Закону «Про оборону України» визначає, що військовослужбовці здійснюють збройний захист суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України. Вони безпосередньо беруть участь у відсічі збройної агресії та збройного конфлікту. Їхня діяльність є основою воєнної безпеки держави, підтримкою боєздатності. Особовий склад проходить постійну бойову підготовку для підтримки високого рівня готовності до виконання завдань. Вони забезпечують експлуатацію та обслуговування озброєння, військової техніки та інфраструктури, необхідної для оборони.

Я ми зазначали в своїх попередніх наукових розвідках, наразі спостерігається динамічна еволюція правового статусу англійської мови в національному законодавстві. Правова природа англійської мови перебуває на етапі трансформації. Вона одночасно має два взаємодоповнюючі статуси: є іноземною мовою з мінімальними правами згідно Конституції України та стратегічною мовою, яка має спеціально встановлені привілеї за галузевим законом [12].

Досконале володіння англійською мовою військовослужбовцями є критичною необхідністю і має прямий стратегічний вплив на оборону та територіальну цілісність України, перетворюючи мову з освітньої вимоги на інструмент боєздатності та інтеграції.

Правовим підґрунтям для зазначених трансформацій став Закон України «Про застосування англійської мови в Україні», який не лише закріплює її особливий статус як мови міжнародного спілкування, а й чітко регламентує вимоги до мовної компетенції в системі національної безпеки та оборони [4]. Законодавче закріплення цих норм переводить питання мовної підготовки з площини добровільної самоосвіти у площину державної стратегії, роблячи англійську мову обов'язковим стандартом для професійної діяльності військових фахівців.

Концепція мовної підготовки особового складу Збройних Сил визначає, що мовна підготовка особового складу Збройних Сил – це складова частина загальної системи підготовки військовослужбовців та працівників Збройних Сил, яка являє собою комплекс узгоджених між собою, планомірних і послідовних заходів навчального та тренувального характеру, спрямованих на вивчення особовим складом іноземних мов у обсязі, визначеному як необхідний для виконання посадових обов'язків, служби (роботи) та навчання за кордоном [5].

Відповідно до положень Концепції, рівень володіння іноземною мовою розглядається як комплексна сукупність мовних знань, мовленнєвих навичок та вмінь, що визначають здатність військовослужбовця до її практичного застосування. Такий підхід дозволяє об'єктивно оцінити готовність особового складу до виконання завдань у багатонаціональному середовищі, де мовна компетенція є фундаментом оперативної взаємодії.

Система оцінювання мовної підготовки у Збройних Силах України базується на шкалі стандартизованих мовленнєвих рівнів (СМР), які повністю гармонізовані з вимогами мовного стандарту НАТО STANAG 6001. Метою цього стандарту є уніфікація критеріїв оцінювання через детальний опис компетенцій у чотирьох ключових видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні (Listening), говорінні (Speaking), читанні (Reading) та письмі (Writing). Така дескриптивна модель забезпечує чітке розуміння функціональних можливостей фахівця та його здатності виконувати конкретні бойові чи штабні завдання у багатонаціональному середовищі.

Згідно з положеннями стандарту, визначено шість рівнів мовленнєвої компетентності від 0 до 5: Рівень 0 – Відсутність практичного вміння. Рівень 1 – Виживання. Рівень 2 – Функціональний. Рівень 3 – Професійний. Рівень 4 – Експертний Рівень 5 – Досконалий/рівень досвідченого носія мови [7, с.2].

Маємо описи проміжних рівнів щодо кожного з аспектів мовної компетентності. Наприклад, щодо аудіювання диференціація є такою: Стандартизований мовленнєвий рівень (СМР) – рівень іншомовної мовленнєвої компетенції, сукупність мовних знань, мовленнєвих навичок та вмінь, що визначає здатність особи до практичного використання іноземної мови. СМР 0 – відсутність практичного вміння: неспроможність сприймати зміст за винятком окремих знайомих слів, практичне нерозуміння мови; СМР 1 – виживання, а саме розуміння носія мови, за умов, що він говорить повільно і часто повторює або перефразовує сказане. Часте нерозуміння як основного змісту, так і другорядних фактів. Здатність розуміти мову засобів масової інформації або розмову між носіями мови тільки в тому випадку, якщо зміст є абсолютно простим і передбачуваним. СМР 2 – Функ-

ціональний, мається на увазі здатність розуміти основний зміст розмов, що стосуються власної професійної компетентності. Під час прослуховування повідомлень засобів масової інформації або розмови між носіями мови, коли використовується більш складна або спеціалізована мова, наявне розуміння лише загального змісту. Практична здатність сприймати інформацію фактичного характеру, а не мовні нюанси у поданні фактів. СМР 3 – професійний, здатність чітко розуміти мову, якою користуються під час зустрічей, дискусій, брифінгів та в усіх інших формах мовлення, які пов'язані з тривалим обговоренням різноманітних тем і ситуацій, у тому числі незнайомих. Розуміння абстрактних понять при обговоренні тем з економіки, культури, науки, техніки. Здатність розрізняти основні стилі, відчувати гумористичні та емоційні відтінки. Проте, можливе нерозуміння носіїв мов при швидкому темпі розмови, з використанням сленгу або діалекту. СМР 4 – Експертний, здатність добре розуміти загальний зміст і подробиці в повідомленнях засобів масової інформації та в розмові між носіями мови, які використовують місцеві вислови і діалект. Це рівень високоосвіченого носія мови, який здатний вести розмову на незнайомі теми загального або професійного характеру. СМР 5 – досконалий, рівень високоосвіченого носія мови, здатність повністю розуміти всі типи і стилі мовлення, у тому числі різноманітні діалекти за винятком сленгу за наявності шуму [8, 9].

Важливо підкреслити, що рівень знання англійської мови «Функціональний» СМР 2 – є обов'язковою вимогою для всього особового складу, який направляється за кордон для проходження військової служби або роботи у складі миротворчих підрозділів, миротворчого персоналу, на навчаннях під егідою ООН. Рівень знання «Професійний» СМР 3 – є обов'язковою вимогою для особового складу, який виконує завдання у складі штабів (органів військового правління). Максимальною нормативною вимогою до іншомовної компетентності військовослужбовців є СМР 3, хоча кожний офіцер може індивідуально підвищувати свій рівень володіння іноземною мовою до найвищого в залежності від особистих та службових потреб, що вимагає створення спеціальних індивідуальних умов навчання.

У контексті інтеграційних процесів до Організації Північноатлантичного договору (НАТО), нормативними вимогами Альянсу імперативно встановлено, що мінімальний поріг мовної компетентності для офіцерського корпусу має відповідати рівню СМР-2, що вказує на функціональне володіння англійською мовою. Ця вимога багаторазово акцентується у первинних комунікаційних матеріалах, доповідях та аналітичних звітах вищого керівного складу Збройних Сил України [10].

В своїх доповідях неодноразово начальник Генерального штабу генерал-лейтенант Руслан Хомчак наголошував на тому, що знання іноземної мови є слабким місцем в розвитку ЗСУ: «на жаль, на цей час ми поки що не досягли здатності більшості керівного складу Збройних Сил України вільно спілкуватись англійською мовою з іноземними колегами. Це – одне з проблемних місць та, водночас, наших важливих завдань на майбутнє. Зазначене стосується впровадження стандартів НАТО та нарощування спроможностей української армії діяти спільно з військовими формуваннями інших держав під час проведення операцій з підтримання миру та безпеки, а також заходів підготовки військ, у першу чергу – багатонаціональних навчань» [11].

Враховуючи той факт, що дане висловлювання датується 2019 роком, як бачимо, що навіть після п'яти років російської агресії та активної міжнародної співпраці, більшість керівного складу не досягли здатності до вільної комунікації англійською. Це свідчить про системну неефективність існуючої на той час системи лінгвістичної підготовки у ВВНЗ та відсутність дієвих механізмів підтримання мовної компетентності у військах.

Слід наголосити, що Начальник Генерального штабу чітко кваліфікував лінгвістичний дефіцит як «проблемне» та «слабке місце у розвитку Збройних Сил України». Така оцінка свідчить про те, що мовний бар'єр перестав бути суто внутрішньою освітньою проблемою, набувши статусу стратегічного виклику, який безпосередньо визначає ефективність зовнішньої політики та загальний рівень обороноздатності держави.

Недостатній рівень володіння англійською мовою серед військовослужбовців, особливо керівного складу, є системною загрозою національній безпеці та обороноздатності України, оскільки він підриває здатність країни до колективної оборони та ефективної протидії зовнішній агресії.

З огляду на констатований дефіцит мовної компетентності серед особового складу Збройних Сил України, що виступає критичним чинником, який безпосередньо загрожує національній безпеці та обороні України, а також уповільнює євроатлантичну інтеграцію, вважаємо доцільним надати систематизовані науково обґрунтовані пропозиції щодо комплексної модернізації існуючої системи лінгвістичної підготовки у секторі безпеки та оборони.

Запровадження ранньої спеціалізації та CLIL-підходу у військових навчальних закладах є не просто освітньою ініціативою, а прямим інструментом для виконання двох ключових груп юридичних вимог. Інтегровано-предметно-мовне навчання у військово-освітній системі є стратегічним імперативом, оскільки ці методи виступають ключовим інструментом для юридично обґрунтованого виконання фундаментальних зобов'язань України.

Впровадження зазначених вище методів забезпечує практичне виконання Закону України «Про застосування англійської мови в Україні», а саме обов'язкової кваліфікаційної вимоги, яка передбачена нормою статті. Пункт 4 статті 3 включає, що вимога щодо обов'язковості володіння англійською мовою встановлюється до осіб, які претендують на зайняття посад, а саме військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, (з відтермінуванням набранням чинності) перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України [4].

Практичне застосування моделі ранньої професійної орієнтації у поєднанні з методикою інтегрованого навчання предмету та мови (CLIL) створюють правові та освітні передумови для того, щоб військовослужбовець міг своєчасно набути цю кваліфікацію, уникнувши, таким чином, обмежень у просуванні по службі після набрання чинності нормою закону.

Адже фахова спеціалізація вже з перших курсів ВВНЗ інтегрує військово-професійну лексику та основи термінології НАТО у мовний курс. Це забезпечує цільову підготовку до професійного мовного тестування. Замість вивчення загальних тем, курсант одразу засвоює лексичний мінімум, необхідний для розуміння військових стандартів та успішного складання розділів тестування СМР, пов'язаних з читанням військових документів та прослуховуванням текстів. Це дозволяє створити необхідний інтелектуальний фундамент, що у подальшому трансформується в офіційно визнаний рівень мовної компетенції, підтверджений відповідним сертифікатом.

Предметно-мовна інтеграція (CLIL) перетворює іноземну мову на функціональний засіб комунікації. Зокрема, вивчення військових дисциплін англійською мовою гарантує практичне опанування професійного дискурсу та швидку адаптацію до стандартів НАТО.

Опанування мови як інструменту професійної діяльності дозволяє військовослужбовцю відповідати ключовим вимогам стандарту STANAG 6001 на рівні СМР 2. Дана методика фокусується на розвитку навичок продуктивних видів мовленнєвої діяльності, а саме говоріння та письма, де використання спеціальної термінології є визначальним для отримання позитивного результату під час сертифікації.

Завдяки системній інтеграції та безперервному використанню англійської мови у навчальному процесі, військовослужбовець отримує високу ймовірність успішного проходження сертифікації за стандартом STANAG 6001 ще до моменту набуття чинності відповідними законодавчими вимогами. Таким чином, потенційний правовий бар'єр, а саме обмеження щодо просування по службі без сертифіката рівня СМР 2, ефективно нівелюється превентивними освітніми засобами.

Мовна підготовка є невід'ємною частиною виконання міжнародно-правових зобов'язань України щодо інтеграції до Північноатлантичного альянсу. Здатність українських військових вільно оперувати англійськими стандартами НАТО є необхідною умовою для виконання стратегічних цілей, задекларованих у Конституції України як курс на членство в Організації, Законі України «Про національну безпеку України» та ЗУ «Про застосування англійської мови в Україні».

Висновки. Мовна компетенція військовослужбовців набула статусу стратегічного імперативу в контексті трансформації національного сектору оборони та досягнення повної оперативної сумісності зі структурами НАТО. Для забезпечення реалізації цього курсу Генеральний штаб ЗСУ ініціював розробку, а Міністерство оборони легітимізувало дорожню карту мовної підготовки. Нормативно-правова база передбачає, що з 2027 року володіння англійською мовою стане кваліфікаційною вимогою для призначення на визначені посади в силових структурах, що демонструє пріоритетність інтеграційних процесів та уніфікації з міжнародними військовими стандартами.

Досконале володіння англійською мовою перетворює військовослужбовця з реципієнта зовнішньої допомоги на активного та повноправного суб'єкта міжнародної військової співпраці, що має прямий, невідкладний вплив на ключові сфери безпеки та оборони.

Проведено комплексний аналіз нормативно-правової бази щодо визначення місця та важливості англійської мови у зміцненні національної безпеки та обороноздатності України, вивчення вимог керівних документів щодо рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців.

Визначено причини недостатнього рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців Збройних сил України. Обґрунтовано необхідність пріоритетного впровадження англійської мови у систему військової освіти та професійної підготовки.

Практична цінність дослідження полягає у формулюванні науково-обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на модернізацію освітніх програм лінгвістичної підготовки в системі військових навчальних закладів. Окремо обґрунтовується необхідність імплементації ефективних механізмів контролю та моніторингу рівня мовної компетенції особового складу у відповідних структурах сектору безпеки та оборони. Результати мають широке практичне та теоретичне значення і можуть бути використані на різних рівнях управління та в освітніх інституціях.

Високий рівень мовної компетенції офіцерського корпусу є ключовим аспектом стратегічної стійкості держави. Мовний бар'єр є деструктивним чинником для системи національної оборони, оскільки безпосередньо перешкоджає інтеграції Збройних сил України в єдиний безпековий простір Альянсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
3. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106.
4. Про застосування англійської мови в Україні: Закон України від 04.06.2024 № 3760-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. № 38. Ст. 243.
5. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу ЗСУ: Наказ Міністра оборони України від 01 черв. 2009 р. № 267. Київ. МО України, 2009. 34 с.
6. У 2024 році кількість військових на мовних курсах ВВНЗ зросла на 14%: вебсайт. Міністерство оборони України. 2024. URL: <https://mod.gov.ua/news/u-2024-rocz-i-kilkist-vijskovih-namovnih-kursah-vvnz-zrosla-na-14> (дата звернення: 4.02.2024).
7. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу ЗСУ : Наказ Міністра оборони України від 01 черв. 2009 р. № 267. Київ. МО України, 2009. 30 с.
8. STANAG 6001: Language Proficiency Levels (Edition 5). Brussels: NATO Standardization Office, 2014. 56 p.
9. BILC Language Standards and Assessment Seminar (23 April -1 May 2014): матеріали конф. (м. Гарміш-Партенкірхен, Німеччина). Гарміш-Партенкірхен: Міжнар. центр ім. Дж.К. Маршалла, 2014. 207 с.
10. З 2020 року на нові організаційні структури, які діють у НАТО, переходять органи військового управління ЗС України – генерал-лейтенант С. Наєв: вебсайт. Міністерство оборони України. 2019. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2019/12/21/z-2020-roku-na-novi-organizacijni-strukturi-yaki-diyutu-nato-perehodyat-organi-vijskovogo-upravlinnya-zs-ukraini-general-lejtenant-s-naev/> (дата звернення: 4.02.2024).
11. Одне з проблемних місць Збройних сил України – володіння англійською мовою: вебсайт. Depo.ua. 2019. URL: <https://www.depo.ua/ukr/war/khomchak-nazvav-slabke-mistse-zsu-201910091042384> (дата звернення: 4.02.2024).
12. Павлусенко О.В. Законодавче регулювання інституту англійської мови в Україні: адаптація Європейського досвіду на засадах компаративістики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 10. С. 27-30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-10/5>

Дата першого надходження рукопису до видання: 07.02.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 05.03.2026

© Павлусенко О.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0